

Ole Wævers tale ved demonstrationen for fri forskning

Taler

Ole Wæver
Professor i International
Politik ved institut for
Samfundvidenskab

Dato

14. juni 2022

Sted

Christiansborgs Slotsplads

Sæt forskningen fri!

Sæt forskningen fri! lyder vores appel. Det er forskningen der skal befries! Det handler ikke om, at forskerne vil have fri – at vi vil på tidlig sommerferie. (Selvom sommerferie for mange forskere jo netop er der, hvor man endelig får tid til at forske ...)

Forskningen skal befries – for hele samfundets skyld, ikke for forskernes alene.

Fri forskning er afgørende af især to grunde:

- De virkelige nybrud kom fra fri forskning, ikke fra den forudsigelige, pr.definition: både teknologier vi alle er afhængige af (Niels Bohr muliggjorde min mobiltelefon) og Hum-Samf-ideer, vi tænker med fra ”den protestantiske etik” til ”diskurs”. I dag ville Niels Bohr, Max Weber og Michel Foucault nok have fået deres ansøgninger om forskningsmidler afvist!
- Kritisk 5. statsmagt: Politik fremsættes mere og mere med videnskabelige argumenter; og de kan kun anfægtes af forskere med faglighed til det; og frihed til det!

Der er et kæmpe paradoks i forskningspolitikken. For at sige det pænt. Logisk brøler kan vi også kalde det: Politikerne har indset, at forskning er vanvittigt vigtig. Så vigtig, at de tror, den ikke kan overlades til forskerne!

Jamen jamen jamen Det er nødvendigt med frie domstole – derfor må vi have solid politisk styring af dem! Nej vel!

Domstolene fungerer kun, hvis de er frie. Forskningen leverer for alvor, når den er fri.

Retning for forskning bør formes af forskere med indsigt. Ikke ved, at vi gamer en eller anden strategi eller fondsopslag, formuleret på al for stor afstand. Ikke ved at fremtidens forskere ansættes af ledelser langt væk fra det specifikke forskningsfelt.

Forskning er noget af det mest specialiserede. Vi bliver typisk de bedste i verden i lige præcis det, vi forsker i; og meget få kan reelt vurdere værdien og potentialet af vores nyeste idé.

Vi ønsker ikke at være frie for kritik, for at blive set efter i sømmene, for at stå til ansvar: Dét er netop, hvad der foregår i den frie forskning. Vi vil være frie til at møde den sværeste kritik, til at lave forskning, der udvikler via kritik – blandt de der faktisk kan kritisere forskningen fagligt. Vi vil have genskabt den livsnerve i forskningen: at vi får lov at tage ansvar for den forskning, der er så vigtig for samfundet.

Men det går jo godt? Det er nok modargumentet, vi oftest møder. Ingen grund til reform. Dansk forskning er en succeshistorie målt på resultater ift andre lande. (Eller det var vi indtil for nylig. Kurverne er begyndt at bøje af.) Vigtigere end det: Der er så mange faresignaler, at det vil være dybt uansvarligt at køre videre som nu. Først nu ser vi for alvorligt skadevirkningerne af universitetsloven fra 2003. Forskning er en langsom verden. Hvis vi venter, til alle er overbevist om krisen, så vil årtier være tabt.

Frihedsbrevet er i bund og grund en råben vagt i gevær. En appel fra gulvet om, at det står meget meget værre til, end I tror! Ikke mindst jer, på Borgen, inde bag disse mure.

Krisetegnene er mange:

- Oksekødsskandale, gyllegate, ... den forskning, der indgår i rådgivning af politikerne, er ikke fri for meget håndfaste brydegreb. Det kan heller ikke politikerne være tjent med, demokratiet i hvert fald ikke.

- Mistænkeliggørelse af enkeltforskere – ikke bare i pressen, men fra politikere herindefra (Christiansborg, red.). Det presser yderligere forskere væk fra engagement, og det er udtryk for en farlig mistillid til selvreguleringen i universitetsverdenen.
- #pleasedontstealmywork, den kampagne Maria Toft startede – som #sætforskningenfri er vokset ud af – har afsløret et uhyrligt omfang af til tider meget groft misbrug af studerende og unge forskere: forskningstyveri. Pressen vil selvfølgelig helst vinkle det som onde, dovne, gamle professorer, men Maria har med rette peget pilen i retning af vilkårene. Et af dem er:
 - Tid. Forskningen presses af, at forskere bruger mere og mere af tid på bureaukrati og især ansøgninger – med latterligt lave succesrater. Det sker et enormt spild af tid.
 - Undersøgelser blandt forskere viser, at over en fjerdedel direkte siger, de ikke har tillid til ledelsen, ikke føler sig inddraget, og generelt oplever ledelsen som magtfuldkommen og frikoblet. De tal er nogle år gamle; lur mig om ikke, de ville være højere i dag.
 - Overraskende mange frygter at blive fyret, også blandt de såkaldte fastansatte pga både afhængighed af pengejagt og pga fyringssager, der har vist, at *tenure* ikke reelt er det i Danmark. Samtidig er andelen af korttidsansatte vokset voldsomt, så forskere er generelt mindre sikret – et dårligt grundlag for at være fri og kritisk.
 - Kulturen formes mere og mere som en blanding af frygt og resignation.
 - Passivering er det katastrofale resultat. Det betyder en udhuling af forskerkollektivet. Det er herfra, man kunne tage ansvar ift sager som forskningstyveri, og forskerkollektivet er den kraft, der historisk har skabt de resultater, der har gjort forskningen værdifuld for samfundet. Og kan gøre det fremover.

Vores frihedsbrev fremsætter tre konkrete krav:

- 1) en evaluering og dernæst revision af universitetsloven

2) flere basismidler til fri forskning og flere fastansættelser, og

3) et generelt eftersyn af incitamentsstrukturerne for og finansieringen af forskningen.

Opbakning fra så mange kolleger har været både deprimerende og opmuntrende. Den viser, hvor udbredt oplevelsen er af, at der er noget rive galt; og at der endelig er vilje til at råbe det højt. Entydigt positivt er, at politikerne faktisk lader til at lytte meget mere, end de har gjort i mange år. Så jeg glæder mig til nu at høre de fremmødte ordførere.

Kilde

uniavisen.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Demonstrationstale

Relateret

Maria Tofts tale ved demonstrationen for fri forskning
14. juni 2022

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/ole-waevers-tale-ved-demonstrationen-for-fri-forskning>